

Vrijwilligersgroep Silokerk Utrecht-Oostvaarderskliniek Almere
contactpersoon ds. A. Noordhoek, Schoolstraat 12, 3581 PT Utrecht
onderdeel van de Stichting Kerken en Gevangenen Utrecht

JAARVERSLAG 2013 Vrijwilligerswerk Oostvaarderskliniek Almere en Silomaatjes Utrecht

Oostvaarderskliniek Almere

-In 2013 waren totaal 46 vrijwilligers namens de Stichting Kerken en Gevangenen Utrecht (hierna te noemen KGU) betrokken bij de Oostvaarderskliniek (tbs) in Almere. Daarvan waren 26 participierend in kerkdiensten, 13 in deinzorg (groepswork en individueel bezoek) en 7 in de nazorg (Eetcafé en begeleiding van verlofgangers) actief.

-Marijke Bolt is in opdracht van de Stichting KGU vanaf 2012 mede-coördinator voor werving en begeleiding van de Vrijwilligersgroep Almere.

-Arjan Noordhoek is als protestants geestelijk verzorger voor twee werkdagen verbonden aan de kliniek sinds 1990. Hij is als oprichter/ adviseur betrokken bij de KGU en samen met Marijke Bolt mede-coördinator Vrijwilligerswerk in opdracht van deze stichting.

Een toegeruste vrijwilligersgroep

TBS is juist door de combinatie van te behandelen psychiatrische en gedragstoornissen geen gemakkelijk werkveld voor vrijwilligers. Vanuit de doelstelling en behandelvisie van de Oostvaarderskliniek is vanaf de start in Almere in 2008 een beroep gedaan op de plaatselijke kerken, om te komen tot een sociaal (na)zorg-netwerk voor (ex) tbs'ers via een *georganiseerde en toegeruste vrijwilligersgroep*.

Een regelmatige *voorlichting en instructie* van de vrijwilligers is niet alleen noodzaak vanuit vragen van de vrijwilligers zelf, maar sluit nauw aan bij wensen van de samenleving en van Justitie. Resocialisatie van tbs'ers en mogelijke terugval van met name zedendelinquenten is steeds meer onderwerp van gesprek en kritiek. Over deze specifieke groep 'herintreders' moeten ook duidelijke afspraken gemaakt worden met de leiding van de betrokken kerken, die soms moedige stellingname vereist.

Door het bestaande verlofbeleid kan de vrijwilliger een patiënt op straat tegenkomen of ontmoeten bij het Eetcafé of ander nazorgproject. Het instructieprogramma 2013 was met name op veiligheid en bestaande regels gericht (*zie lijst bijzondere evenementen*).

Vrijwilligers en kerken in Almere

De meeste KGU vrijwilligers komen uit de *Parousia-gemeente* in Almere, die behoort bij de organisatie Kerken met Stip. Dat zijn kerken die een lage drempel voor (ex) gedetineerden hebben en betrokken bij het gevangenispastoraat.

Nogal wat gedetineerden ontdekken tijdens hun gevangenschap (opnieuw) de waarde van geloven en een geloofsgemeenschap. Jammer genoeg vinden ze na hun straf zelden aansluiting bij een kerk. Voor de meeste gedetineerden is de drempel naar een (nog onbekende) kerk te hoog. Justitiepastores en kerkvrijwilligers proberen hen op het spoor van Kerken met Stip te zetten.

Bijzondere evenementen met vrijwilligers in Almere:

- Vrijwilligers kwamen samen op 6 april 2013 na de kliniek-kerkdienst voor een *bezinningsprogramma met thema: 'Zien en gezien worden'*.

Om met elkaar een hechte vrijwilligersgroep te zijn, die ook op elkaar kunnen vertrouwen en terugvallen, maar ook te weten wat de eigen bron en inspiratie is om dit werk goed te doen. In diverse subgroepen werd samen nagedacht wat de betekenis voor de vrijwilliger kan zijn van het logo van Stichting KGU.

Om beter te kunnen zien wat er in de kliniek speelt, zowel bij personeel als bij patiënten, kwamen de volgende vragen aan bod: 'Hoe ziet de portier ons (positief en negatief)? Wat kunnen wij daaraan verbeteren? Hoe ziet de patiënt ons, hoe zien wij elkaar als vrijwilligers en hoe ziet de kliniek/zien de behandelaars ons? En niet onbelangrijk voor contact met onze achterban: hoe ziet onze kerk of gemeente ons?' Als aandenken aan deze bijeenkomst kreeg elke deelnemer een t-shirt met dit logo kado.

- *Een instructiedag* werd gehouden op zaterdag 16 november, met als thema 'De ontmoeting als hart van ons vrijwilligerswerk'. Ook deze dag weer volop aandacht voor informatie en gesprek over regels, het contract met de kliniek en de gedragscode. Verschillende gespreksituatie werden geoefend in plenaire rollenspellen, waarbij de deelnemers via 'fietslampjes' konden reageren op wat zij zien als goede/ minder goede momenten van het gesprek/ de ontmoeting. Van grote waarde was de bijdrage van actrice Karen de Vries uit Utrecht die de diverse types van patiënten goed neer wist te zetten. Er was medewerking van Louise Brandsma, maatschappelijk werker en Tecla Doll, hoofdbehandelaar van de Oostvaarderskliniek. De afsluiting van deze instructiedag was een warm buffet, aangeboden door de Stichting KGU.

- Vier maal in 2013 werden '*Praise-avonden*' georganiseerd, waar de Surinaamse Unity-gemeente Almere met vrijwilligers zorgde voor zang, getuigenis en hapjes. Het was voor de Surinaamse en Antilliaanse patiënten een 'back to the roots', voor hen was dit soort zingen, geloven en bidden heel vertrouwd.

- Het schilderproject *Thematisch Schilderen*. kreeg dit jaar een vervolg. Op drie donderdagavonden in april hebben 6 patiënten met 6 kerkvrijwilligers een groot kunstwerk gemaakt. Het thema "Leven als een boom..." was het idee en stond onder leiding van Marijke Bolt, beeldend kunstenares en kliniekvrijwilliger. Ieder maakte een eigen persoonlijk schilderij, dat tot één groot werkstuk werd samengevoegd. In stille concentratie kwamen doeken met aarde, water, sneeuw, bliksem en vuur, maar ook hemel en lucht, totaal 15 basisschilderijen, tot stand. In de kerkdienst van zaterdag 1 juni werd het nieuwe kunstwerk ingewijd, met de makers van binnen en buiten er bij, met liedjes over mensen en bomen, met boomliedjes van zanger Paul Cherryseed. Een grote hoge boom met veel levenservaring staat nu te kijk in de Oostvaarderskliniek, spiegel van mensenlevens binnen en buiten de muren.

- Op zaterdag 19 oktober vond in de kerkdienst van de kliniek de opname plaats van een deel van het **NCRV-programma 'Altijd Wat'** Dat leverde, samen met een optreden van de gospelband 'Seven and Friends' (bekend van cd 'Praise in Prison') een mooi portret van dominee Arjan Noordhoek als geroepen gevangenispredikant. In de uitzending was ook aandacht voor de Silokerk als 'Kerk met Stip'. Dat is inmiddels een netwerk van 70 kerken met een lage drempel voor mensen met een strafblad.

- **Kerstkaarten voor gedetineerden in Afrika** : de band tussen de Kigo Prison Kampala en FPC Oostvaarders Almere bestaat al weer meer jaren, dankzij de kerkvrijwilliger Victor Wildeman. Hij vertrok een paar jaar geleden naar Uganda na zijn werkzame leven als manager. Hij vond in het vrijwilligerswerk in de gevangenis van Kampala een nieuwe levensbestemming en richtte SCS, Second Chance Support daar op. Zijn dochter Famke Wildeman vertrok met hem op 4 december naar Uganda en kon voor 1300 gedetineerden van de Kigo Prison een zelfgeschreven kerstkaart meenemen. In de tbs-kliniek waren 100 mooie driedimensionale kaarten met 'Merry Christmas' gemaakt. Met de vrijwilligers samen bij het Eetcafé van de Parousiakerk en bij de maaltijd van de Silomaatjes in Utrecht gebeurde hetzelfde. Een gebaar vanuit een rijk (in de ogen van Afrikanen) en een koud land in noord-Europa. Voor gevangenen daar een groot geschenk, volgens de kenners Victor en Famke verhoogt voor gedetineerden het ontvangen van post uit Europa ook je status...

- Eenmaal per maand werd de **maandelijke kooravond** gehouden, gemiddeld namen 7 patiënten en 4 vrijwilligers hier aan deel. Met pianobegeleiding van Roel Bolt werden Opwekkingsliederen ingeoeffend, maar ook uit andere bronnen werd geput, tot en met 'Het kleine café aan de haven'. Hier was de aanwezigheid van vrijwilligers zeer stimulerend, in de gesprekken tussendoor konden ook heftige tbs-perikelen worden besproken.

- **'Eetcafé Randstek'** werd maandelijks georganiseerd door de Parousia-gemeente. Deze nazorg-eettafel is met name opgezet voor verlofgangers van de Oostvaarderskliniek. Door de gemeenteleden worden de verschillende gerechten thuis gekookt en meegenomen naar de eettafel. De maaltijd werd gemiddeld door 9 gemeenteleden en 6 patiënten bezocht, vaak met een begeleider vanuit de kliniek in geval van begeleid verlof. De avonden werden als ontspannen en 'even uit' ervaren, er kon open over de tbs-behandeling worden gepraat. Voor sommigen was het de eerste keer 'buiten' na jarenlange behandeling.

- In 2013 vond een verdere uitbreiding plaats van de *Aktie 'Voedsel is Heilig'*. Een plan om het voedsel dat over is van de tafels naar de daklozen te brengen. Inmiddels is één patient met een speciaal baantje benoemd tot 'voedsel-coördinator' en hij zorgt er voor dat het warme eten dat over is snel de diepvriezer in gaat. Het Catharijne-huis in Utrecht (dagopvang voor niet-verslaafde daklozen) ontvangt twee maal per week het diepgevroren voedsel, dat over is van de eettafels van de kliniek. De tbs-ers zetten zich volop in voor deze actie, en de directie zag direct de meerwaarde van deze actie voor de kliniek in. Een permanente uitvoervergunning zorgt er voor dat het ook de uitvoer bij de portier vlekkeloos verloopt.

Dank aan vrijwilligers

Als dank voor hun inzet in het jaar 2013 konden we aan alle vrijwilligers het boekje *Engel met gebarsten vleugel*, een boekje vol engelenverhalen, geven. Met teksten en foto's van Renata Barnard (doopsgezind voorganger en dochter van de bekende dichter) en Folly Hemrica (kunstenares en oud-gevangenispredikant).

Een boekje met bijbelse engelen, huis-tuin-en-keuken engelen, straatengelen, bajes-engelen en nog vele andere schilderachtige vleugeldragers. Alsof ze boodschappers van een andere wereld waren en even boven zichzelf uitstegen.

Heel gewone mensen, vaak mensen die zelf gehavend waren, engelen met barsten in hun vleugels. In een flits toonden ze ons waar het in het leven op aan komt, hoe het ook kan.

Net als onze vrijwilligers het in de kliniek doen: bedankt allemaal!

Vrijwilligersgroep Silokerk Utrecht-Oostvaarderskliniek Almere
contactpersoon ds. A. Noordhoek, Schoolstraat 12, 3581 PT Utrecht
onderdeel van de Stichting Kerken en Gevangenen Utrecht

Silokerk Utrecht

Vrijwilligers van Silo

De baptisten Silo-gemeente heeft al meer dan een kwart eeuw aandacht voor gedetineerden en ex-gedetineerden, ook wel 'herintreders' genoemd. Met vrijwilligers in Silo ('Silo-maatjes') kan vrijuit en in vertrouwen gesproken worden over de ervaringen in de gevangenis en daarna. Vaak blijkt dat terugkeer in de 'gewone' maatschappij niet lukt zonder praktische hulp van anderen.

'Silo-maatjes' doen de koffiegesprekken na afloop van kerkdiensten, zij letten op wie bijzondere pastorale zorg of aandacht nodig hebben. Sommige vrijwilligers vanuit Silo zijn ondanks de afstand kerk- en bezoeker-vrijwilliger in Almere.

Silo staat op de tweede plaats op de lijst van inmiddels 70 landelijke Kerken-met-Stip, die vermeld worden als kerkelijke gemeentes met een lage drempel voor ex-gedetineerden (www.kerkenmetstip.nl). De lage drempel laat zich zien in een zondagse liturgie die goed verstaanbaar is voor wie moet leven met geestelijke breuken en schulden in zijn leven. Maar Silo heeft niet alleen op zondag een open deur. Maandelijks wordt een eettafel georganiseerd met gemeenteleden ('Silomaatjes') en ex-gedetineerden!

In 2013 waren 26 kerkleden als Silomaatje betrokken bij de maandelijkse nazorg-maaltijden. Daarvan gaan 2 vrijwilligers op individueel bezoek bij patiënten van de Van der Hoevenkliniek of bewoners van het Exodushuis Utrecht en zijn 5 vrijwilligers betrokken bij praktische nazorg. Daarbij wordt bedoeld het helpen bij verhuizen en/of inrichting en een woning, en hulp bij het wegwerken van schulden of financiële tekorten.

-Arjan Noordhoek is parttime predikant van deze gemeente. Daarnaast is hij als justitiepredikant werkzaam in de Oostvaarderskliniek in Almere en het Pieter Baan Centrum in Utrecht.

-Anneke Bijleveld is vanaf september 2010 mede-coördinator voor de taken en contacten van de Silomaatjes, met name bij de maandelijkse eettafel, in opdracht van de Baptisten Gemeente Silo en de Stichting Kerken en Gevangenen Utrecht.

De Silo Eettafel (maaltijdproject)

van de maandelijkse Eettafel waren de meest opvallende:

-15 januari met een beeldpresentatie van de Cuba-reis (naar gevangeniswerkers) van Arjan en Arie

-12 februari met als gastspreker de schrijver/spreker Gregory la Cruz

-12 maart een eettafel met een record van 52 deelnemers!

-7 mei met als gast ds Eva Ouwehand, geestelijk verzorger van tbs-kliniek Tweelanden

-4 juni eetgroep met gast Charissa Eikelboom van het nazorgproject van Pen Inr. Lelystad

-16 juli Eetgroep met gastspreker Frits Langeraar, oud-gevangenisdirecteur en theoloog

-24 september Eetgroep met gast Ineke Otte van organisatie Prison Alpha

-22 oktober Eetgroep met gast ds Marieke Sillevis Smit, buurtpastor Kanaleneiland.

-19 november Eetgroep met kaartenactie voor gevangenen van Kigo Prison Uganda

Bijzondere evenementen

- De jaarlijkse *Gevangenezondag* (17 november) in Silo was druk bezocht, voorgangers waren ds. Arjan Noordhoek en oud-hoofdpredikant drs. Jan Eerbeek.

Medewerking gaf de troubadour Paul Cherryseed, die ook regelmatig in gevangenissen zingt.

De Silo cantorij bracht het indrukwekkende Lied van een gevangene van Huub Oosterhuis ten gehore.

-in 2013 werd gestart met eenmaal per maand een speciale *Exodus Bijbelstudie groep*. Met gemeenteleden en (oud) bewoners van Exodus Utrecht, verlofgangers van de Van der Hoevenkliniek werd gelezen en geluisterd naar het (kortste en krachtigste) evangelie van Marcus. Voor wie weinig aan geloofs-of Bijbelkennis heeft meegekregen een veilige leerplek, steeds met een gezamenlijke warme maaltijd.

-op 21 juni *Kerkennacht in Silo*
In de Kerkennacht 2013 heeft Silo zich laten zien in haar activiteiten voor deze doelgroep. Ook de mensen om wie het gaat, kwamen zelf aan het woord. Na een maaltijd volgden interviews en ervaringsverhalen van ex-gedetineerden. Er werd geluisterd naar wat gevangenisvrijwilligers meemaken en doen. Bewoners van het Utrechtse Exodushuis vertelden over wat hen beweegt om daar na hun detentie te gaan wonen.

Silo collecten

De Silo collecten voor het gevangenispastoraat werden dit jaar weer bestemd voor het ds. Ter Haar Romeny-(nazorg)fonds. De collectes voor de Stichting Exodus waren apart opgenomen in het collecterooster. Vanuit Silo worden enkele malen per jaar thema-avonden verzorgd in het kader van zinging als een van de vijf pijlers van Exodus.

Het vrijwilligerswerk in Utrecht en Almere heeft in de kerkdiensten, in de individuele gesprekken, in cursussen met patiënten als ook aan de eettafels aandacht voor de geschonden mens, die vaak zowel dader als slachtoffer van een complexe situatie is. Vrijwilligers zijn door hun inzet en betrokkenheid een factor in de preventie van terugval. Door een regelmatig luisterend oor, kennis van zaken en een warm hart.

Vrijwilligersgroep Silokerk Utrecht-Oostvaarderskliniek Almere
contactpersoon ds. A. Noordhoek, Schoolstraat 12, 3581 PT Utrecht
onderdeel van de Stichting Kerken en Gevangenen Utrecht